

Аналітична записка

Огляд проєкту державного бюджету на 2023 рік (перше читання)

Проект: UA2008-01- Аналітична підтримка для evidence-based управління публічними фінансами/ Capacity Support for Evidence-based public financial management

Листопад 2022 року

Зміст

Список скорочень.....	3
Короткий зміст	4
Головне.....	5
Бюджетний процес воєнного часу: адаптивні механізми	6
Основні макропоказники	7
Доходи державного бюджету	8
Видатки державного бюджету	10
Видатки державного бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення.....	14
Окремий погляд на фінансування соціального захисту та житлових потреб ВПО	15
Дефіцит державного бюджету та його фінансування	16
Державний борг.....	18
Пропозиції народних депутатів щодо проєкту державного бюджету	19
Рекомендації	20
Додаток 1. Прогнозні макропоказники.....	22
Додаток 2. Доходи державного бюджету	23
Додаток 3. Видатки державного бюджету.....	25
Додаток 4. План державних запозичень та погашення боргу на 2023 рік.....	28

Список скорочень

ВВП - Валовий внутрішній продукт

ВПО - Внутрішньо переміщена особа

ВРУ - Верховна Рада України

ПДВ - Податок на додану вартість

ПнП - Податок на прибуток підприємств

ПДФО - Податок на доходи фізичних осіб

КПКВ - Коди програмної класифікації видатків

ЄТС - Єдина тарифна сітка

ЖКГ - Житлово-комунальне господарство

МВФ - Міжнародний валютний фонд

ДФРР - Державний фонд регіонального розвитку

Короткий зміст

Проект державного бюджету на 2023 рік має забезпечити **достатній рівень підтримки для окремих демографічних верств населення, які постраждали від війни**. Цього буде досягнуто завдяки таким крокам:

- найбільші видатки Міністерства соціальної політики передбачені на підтримку малозабезпечених громадян;
- основний фокус у соціальних видатках буде зосереджений на допомозі людям з інвалідністю, внутрішньо переміщеним особам та особам похилого віку;
- оптимізація видатків буде забезпечена шляхом скорочення бюджетних програм Мінсоцполітики з 24 до 13;
- збільшення видатків для Мінсоцполітики передбачено на 3,2 млрд грн;
- запровадження нової бюджетної програми для здоровлення дітей в гірських районах;
- запровадження нової бюджетної програми «Державний фонд регіонального розвитку» у сумі 2 млрд грн.

Щодо потенційного впливу реалізації проєкту бюджету на динаміку конфлікту, необхідно зауважити наступне. Приблизно 34% всіх запланованих видатків припадає на оборону, що свідчить про спрямованість політики на максимальне забезпечення сектору оборони для досягнення миру та перемоги. Макроекономічний прогноз розроблявся з врахуванням можливих сценаріїв – від деокупації значної частки території до захоплення нових регіонів України. Для підготовки бюджету обрали сценарій, розроблений Урядом, який передбачає зростання реального ВВП на 4,6%, що є консервативним прогнозом.

Проект бюджету характеризується також економією бюджетних коштів за іншими напрямками, **тому отримання вигод окремими групами, наприклад, представниками великого бізнесу, в умовах тотальної економії скоріш за все буде неможливе**. Уряд планує з 01 березня 2023 року провести індексацію пенсій військовослужбовцям, і збільшення фінансування для військовослужбовців є логічним з точки зору мотивації для військовослужбовців під час виконання бойових завдань, метою яких є перемога у війні та найскоріше завершення конфлікту та досягнення миру.

Щодо потенційного впливу окремих груп, то показовим є те, що під час підготовки до голосування, народні депутати зменшили кількість своїх пропозицій та втричі менше подали пропозицій до розробленого Урядом проєкту бюджету порівняно з минулим роком, що свідчить про зниження активності щодо лобювання інтересів окремих груп впливу.

Проектом державного бюджету на 2023 рік також передбачено дефіцит у розмірі 1,280 млрд грн або 20% ВВП. Цей дефіцит є найбільшим за всю історію України. Фінансування дефіциту державного бюджету буде здійснюватися за рахунок зовнішніх запозичень. Найбільшими кредиторами державного бюджету 2023 року будуть Міжнародний валютний фонд, США та Європейський Союз.

В цілому в разі виконання бюджету очікується адаптація економіки до військового шоку, збереження соціальних стандартів, а зростання рівня тіньової економіки не очікується.

Військова агресія росії призвела до значних втрат економіки України, які натеper не можна оцінити. Немає й чіткого розуміння, коли закінчиться війна. Тому існує велика невизначеність щодо макроекономічного прогнозу, однак уряд доклав зусиль зробити якомога реалістичніший прогноз за таких обставин. Він став основою для розрахунку планових бюджетних показників у проєкті державного бюджету на 2023 рік.

Цього разу уряд не розробляв бюджетну декларацію на 2023-2025 роки. Тому проєкт бюджету на 2023 рік не є частиною середньострокового бюджетного документа, а розроблений на базі чинної податкової системи без суттєвих змін Податкового чи Бюджетного кодексів.

Доходи державного бюджету прогноуються на рівні 1,3 трлн грн і зменшуються порівняно із затвердженими показниками 2022 року на 282 млрд грн. Варто розуміти, що це порівняння не можна сприймати прямо, як це було донедавна. Війна внесла свої корективи: податкові надходження у 2022 році упали, а уряд почав додавати до доходів бюджету великі обсяги грантової допомоги. Крім того, враховуючи очікувані двозначні показники індексу споживчих цін у 2022 та 2023 роках, доходи державного бюджету у реальному обчисленні будуть іще меншими, якщо порівнювати, наприклад, із 2021 роком (хоча номінально доходи 2023-го та 2021-го майже однакові).

Загальна частка доходів державного бюджету у ВВП наступного року очікують на рівні 26% від ВВП, вони знижуються у порівнянні з фактичним показником 2021-го на 3,8 в. п. Порівнювати із 2022 роком у термінах загальних доходів не має сенсу, адже велику частку доходів зараз становить грантова допомога іноземних держав. На 2023 рік ці гранти у доходи бюджету поки що не закладають.

Під час війни збільшилася частка видатків бюджету у ВВП через десятикратне збільшення військових витрат та падіння ВВП на третину: станом на 01 вересня 2022 року її оцінювали у 54% від ВВП. У 2023 році завдяки зростанню номінального ВВП очікують зменшення цієї частки до 39,3% від ВВП, хоча видатки зменшаться несуттєво. Вони передбачені у сумі 2,5 трлн грн, що на 24 млрд грн (1%) більше за план видатків бюджету 2022 року.

Наступного року приблизно 34% всіх видатків та кредитування припадає на оборону, ще 11% — на сектор громадського порядку та безпеки. На другому місці загальнодержавні функції (22%), до яких також входить обслуговування державного боргу та виплати за деривативами. Останній у трійці лідерів соціальний захист — 16% видатків та кредитування.

Дефіцит державного бюджету становитиме 1,3 трлн грн, тобто половину видатків, або 20% ВВП. Це є найбільшим дефіцитом бюджету за всю історію України. Дефіцит майже дорівнює усім доходам державного бюджету (101,5%).

У бюджеті закладено фінансування дефіциту та погашень боргів завдяки зовнішнім запозиченням (94% потреби у фінансуванні, або 1,4 трлн грн). Лише 6% (90 млрд грн) планують запозичити на внутрішньому ринку. Найбільшим кредитором державного бюджету 2023 року має стати Міжнародний валютний фонд. Від нього наступного року сподіваються отримати 633 млрд грн (15 млрд доларів США відповідно до середньорічного курсу).

У другому розділі бюджетного огляду представлені особливості бюджетного процесу під час воєнного стану. Основні макроекономічні показники, на яких ґрунтуються бюджетні розрахунки, подані у розділі 3. У наступних двох розділах описана структуру доходів та видатків державного бюджету. Під час воєнного стану підвищується бідність населення, а тому видатки на соціальний захист набувають важливого значення. Про них ми говоримо у розділі 6. У розділах 7 та 8 представлені плани уряду щодо фінансування бюджету завдяки запозиченням, оскільки під час війни вони сприяють стійкості держави. Бюджет часто кореґують депутати, а тому їхнім пропозиціям присвячений розділ 9. В останньому розділі окреслені кілька важливих рекомендацій.

Бюджетний процес воєнного часу: адаптивні механізми

Повномасштабна війна, розпочата 24 лютого 2022 року росією проти України, надто впливає на бюджетний процес цього року, зокрема на підготовку проекту державного бюджету на 2023 рік.

Процедурно «бюджет війни» мав такі особливості:

- **Через війну призупинили середньострокове бюджетне планування.** Від середньострокового бюджетного планування (розроблення макропрогнозу та бюджетної декларації на 2023-2025 роки) через війну та високу невизначеність відмовилися взагалі¹, також відтермінували складання місцевих прогнозів та уточнили інші особливості².
- **Розробляти бюджетні запити розпорядникам довелося у турборежимі.** Для підготовки бюджетних програм у державних інституцій було лише дев'ять днів. Міністерство фінансів 11 серпня надіслало до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції для підготовки бюджетних запитів на 2023-2025 роки, а 19 серпня бюджетні запити вже мали надіслати.
- **Бюджет пропонували провести через парламент теж у турборежимі.** Подали законопроект, що передбачає зменшення терміну подання пропозицій народними депутатами та ухвалення державного бюджету загалом не пізніше 15 жовтня³. Проте народні депутати не розглядали «особливу процедуру схвалення бюджету», а завчасно проголосували за бюджет у першому читанні 07 жовтня⁴.
- Народні депутати **зменшили «бюджетний спам»** та втричі менше подали пропозицій до розробленого урядом проекту бюджету (1270 пропозицій на додаткові 4 трлн грн⁵). Під час голосування у парламенті за бюджетні висновки ВРУ народні депутати 106 разів намагалися змінити підтриманий бюджетним комітетом документ, ставлячи пропозиції до бюджету на врахування або підтвердження.

У 2023 році уряд знову пропонує зупинити дію фіскальних правил та низку інших норм Бюджетного кодексу, а саме:

- показник дефіциту бюджету на кожен рік середньострокового періоду не може перевищувати 3% прогнозного номінального обсягу ВВП України на відповідний рік, визначений бюджетною декларацією;
- державні запозичення здійснюються у межах, визначених законом про державний бюджет, з дотриманням граничного обсягу державного боргу на кінець бюджетного періоду;
- загальний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 60% річного номінального обсягу ВВП;
- граничний обсяг надання державних гарантій не може перевищувати 3% планових доходів загального фонду державного бюджету;
- розроблення бюджетної декларації на 2023-2025 роки;

¹ Проект Закону про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України від 14 березня 2022 року №7166 — http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=7166&skl=10

² Пояснювальна записка до проекту Закону України про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України — http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=7166&skl=10

³ Керівники фракції «Слуга народу» у парламенті Д. Арахамія та А. Мотовиловець зареєстрували проект постанови Верховної Ради України «Про особливості процедури розгляду і прийняття проекту Закону України про Державний бюджет України на 2023 рік» — <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40509>

⁴ <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40632>

У першому читанні проект державного бюджету має схвалити ВРУ до 20 жовтня

⁵ <https://www.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/8066.html>

- для сектору безпеки та оборони не застосовуються норми щодо заборони змінювати суми видатків, їхньої мети та часових меж без внесення відповідних змін до державного бюджету, а також збільшувати видатки на оплату праці та видатки, пов'язані з функціонуванням органів державної влади завдяки зменшенню видатків інших бюджетних програм;
- за здійсненні горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів, а за розрахунку додаткової дотації на здійснення переданих з бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я у кількості населення, додатково враховується кількість облікованих ВПО;
- державний фонд регіонального розвитку визначається в обсязі не менше 1,5% прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту державного бюджету.

На базі бюджетних запитів, макропрогнозу та прогнозів надходжень Міністерство фінансів розробило проект державного бюджету на 2023 рік та 13 вересня 2022 року подало його на розгляд Кабінету Міністрів України⁶. Того самого дня Кабмін його схвалив та передав парламенту⁷.

Основні макропоказники

Під час складання проекту державного бюджету на 2023 рік було багато невідомих у фактичних наслідках російської агресії для економіки. Прогноз, врахований під час формування бюджету на 2022 рік, та середньостроковий прогноз повністю втратили свою актуальність. Тому макропрогнози розробляли із врахуванням можливих сценаріїв — від деокупації значної частини території до захоплення нових регіонів України. Для підготовки бюджету обрали найбільш зважений. На той час прогнози⁸ можна оцінювати як реалістичні. Проте розвиток подій як на фронті, так і в економіці дуже мінливий, і згодом прогноз може суттєво змінитися.

Сценарій, обраний Міністерством економіки разом з Мінфіном, передбачає помірні оцінки темпів зростання у 2023 році: реальний ВВП зросте на 4,6%, номінальний ВВП становитиме 6,4 трлн грн. Попри те, що це невисоке зростання за дуже низької бази порівняння, ми погоджуємося, що за умов війни краще базувати бюджет на консервативних оцінках, що забезпечить більшу фіскальну стійкість.

Інфляція, закладена у проекті бюджету, становить 30%, а індекс цін виробників на рівні 35,7%. У порівнянні з очікуваннями Нацбанку це досить високий показник. Якщо точнішим у прогнозі виявиться монетарний регулятор (прогноз — приблизно 20%), це означатиме, що очікування щодо номінального ВВП можуть не справдитися і бюджетні доходи будуть меншими за планові.

Але зауважимо, що невизначеність сьогодні настільки висока, що ймовірність цілковитого збігу будь-яких прогнозів із реальністю дуже далека від 100%, тому прогнози слугуватимуть радше дороговказом та базою для оцінювання наслідків тих чи інших подій, ніж чіткими орієнтирами на майбутнє.

⁶ <https://bit.ly/3UEGIWR>

⁷ Зареєстрований у Верховній Раді 14 вересня 2022 року за №8000 — <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40472>

⁸ Лист Міністерства економіки від 31 серпня 2022 року №3011-05/62642-03

Таблиця 1. Основні макропоказники

	2021 Факт	2022 План*	2023 Прогноз
Номінальний ВВП, млрд грн	5 460	4 680	6 399
Номінальний ВВП, млрд дол. США	200	145	152
ВВП, % реальна зміна	3,4	-33,2	4,6
Індекс споживчих цін, % зміна середня за рік	109,4	121,2	130,6
Мінімальна заробітна плата (середньорічна), дол. США/міс.	220	201	159
Середньомісячна заробітна плата, дол. США/міс.	513	434	438
Рівень безробіття, %	9,9	27,9	28,2
Сальдо торговельного балансу, млн дол. США	-2 671	-18 665	-14 248
Обмінний курс гривні до долара США, грн/дол. США на кінець періоду	27,3	36,6	50,0

Джерело: проєкт державного бюджету на 2019, 2020, 2021, 2022 та 2023 роки, Держкомстат, Національний банк України

* Уточнені показники економічного і соціального розвитку України на 2022 рік розроблені Міністерством економіки та надіслані до Міністерства фінансів 31 серпня 2022 року

Із цікавого: у проєкті державного бюджету на 2023 рік уряд не передбачив збільшення соціальних стандартів, але через інфляцію, економічне відновлення та високі зарплати військових середня зарплата зросте. Так, мінімальна заробітна плата залишиться на рівні жовтня 2022 року і становитиме 6700 грн на місяць, тоді як середньомісячна заробітна плата збільшиться до 18 508 грн (на 4483 грн, або на 32%).

Доходи державного бюджету

Міністерство фінансів розробило проєкт державного бюджету на 2023 рік відповідно до чинної податкової системи і не подавало системних змін до податкового або бюджетного кодексів, як це зазвичай було у попередні роки.

Доходи державного бюджету у 2023 році (без трансфертів) прогнозують на рівні 1260 млрд грн, вони майже дорівнюють доходам бюджету 2021-го та приблизно на 300 млрд грн зменшуються порівняно⁹ із затвердженими до війни показниками 2022 року. На 210 млрд грн скоротяться надходження спеціального фонду державного бюджету насамперед через відсутність у бюджеті 2023 року коштів допомоги від ЄС та урядів іноземних держав.¹⁰

Податкові надходження державного бюджету у наступному році становитимуть 91,7% всіх надходжень до державного бюджету і зменшаться на 48,1 млрд грн (4,0%) у порівнянні з планом на 2022 рік. Висока очікувана інфляція (30%) дає змогу закладати номінальний ВВП, а отже номінальну податкову базу, на рівні, вищому за попередній рік. Тож у номінальному (гривневому) обчисленні після двох років зростання цін податкові надходження бюджету падають несуттєво, попри скорочення економіки на третину — лише на 24 млрд грн нижче від доходів 2021 року. Водночас Нацбанк прогнозує інфляцію на 2023 рік лише трохи вище за 20%. Це може означати, що уряд не матиме такого простору зростання доходів від інфляції.

⁹ Доходи проєкту державного бюджету на 2023 рік порівнюють із показниками планових доходів станом на 01.09.2023 відповідно до даних казначейства. Варто застережити, що за деякими показниками плани щодо доходів бюджету 2022 року можуть не виконатися через війну в Україні, що є обмеженням цього аналізу

¹⁰ У 2022 році план надходження коштів допомоги від ЄС та урядів іноземних держав до спеціального фонду державного бюджету становить 125 млрд грн

Водночас варто наголосити, що доходи від низки податків у 2022 році будуть нижчими за планові показники. Зокрема, це стосується ПДВ з імпорту та ПНП. Оскільки факт 2022 року, за нашими очікуваннями, буде надто відрізнятися від плану, порівняння плану на 2023 рік із закладеними у бюджет показниками 2022-го може бути не показовим.

Якщо порівняти з прогнозом доходів держбюджету у 2022 році, наданого експертами ЦЕС під час моделювання фіскальних потреб державного сектору¹¹, планові доходи бюджету 2023 року зростають на 8,7%, що відповідає зменшенню реальних доходів бюджету на 16,8% (з урахуванням закладеного дефлятора).

Податки на внутрішнє споживання та імпорт, а саме ПДВ та акцизи, мають зрости на 32% порівняно з очікуваними надходженнями у 2022 році, фактично залишившись незмінними у реальному вимірі (+1%). При цьому рушієм надходжень буде саме імпорт, ПДВ з якого має зрости на 106,7 млрд грн, або на 7,8% понад інфляцію, а імпорتنі акцизи — на 38,2 млрд грн, тобто удвічі в абсолютних показниках, або майже на 2/3 з поправкою на ВВП дефлятора.

Загальні надходження від податків на доходи та на прибуток залишаться незмінними в абсолютних числах завдяки очікуваному збільшенню ПНП на 18% та зменшенню ПДФО на 12,5%.

Неподаткові надходження у 2023 році з урахуванням інфляції очікуються меншими на 120 млрд грн, або на 65%, насамперед через зменшення надходжень розподіленого прибутку державних компаній та бюджетних установ. Очікуваний прибуток НБУ залишився на рівні 2022 року.

Більш ніж половину надходжень до державного бюджету у 2023 році уряд прогнозує отримати від внутрішніх податків на товари та послуги: 368 млрд грн, або 29,2%, — від **ПДВ із ввезених на митну територію України товарів**, від **ПДВ з вироблених в Україні товарів, робіт та послуг** — 409 млрд грн, з яких 180 млрд грн відшкодують ПДВ бізнесу. У порівнянні з планом на 2022 рік очікується зменшення надходжень від імпортного ПДВ (- 61 млрд грн) та збільшення надходжень від внутрішнього ПДВ (+ 49 млрд грн). Такі різні тенденції щодо надходжень будуть результатом адаптації економіки до шоку від війни, вищого внутрішнього споживчого й інвестиційного попиту та зростання економіки у порівнянні з попереднім роком.

П'яту частину всіх доходів бюджету (261 млрд грн) планують отримати рівною мірою від податку на прибутки підприємств та ПДФО. Надходження від **податку на прибуток підприємств** становитимуть 132 млрд грн (- 38 млрд грн у порівнянні з планом на 2022 рік). Зменшення надходжень є наслідком погіршення фінансового стану підприємств через воєнні дії, знищення логістичних взаємозв'язків між компаніями, запровадження стимулювальної ставки оподаткування та можливості переходу на спрощену систему оподаткування для окремих категорій підприємств. Також негативно вплинуло погіршення загальної економічної ситуації в країні.

Висока частка **ПДФО** (129 млрд грн) у загальних доходах зумовлена виплатами грошового забезпечення та доплат великій кількості працівників сектору безпеки й оборони та збільшенням середньомісячної заробітної плати (майже 4500 грн). Проте у номінальному обчисленні у проєкті бюджету на 2023 рік передбачається зменшення ПДФО у порівнянні з попереднім роком, що може бути наслідком оптимізації видатків на виплату працівникам сектору безпеки й оборони, зниження ділової активності суб'єктів господарювання під час воєнного стану та значного зростання рівня безробіття населення до 28,2%¹² і його міграції.

Майже 10% усіх надходжень будуть забезпечені рентною платою та платою за використання інших природних ресурсів, з яких 97 млрд грн (або 7,7% загальних надходжень) забезпечать надходження від рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Подвійне збільшення надходжень (+ 48 млрд грн) у порівнянні з попереднім роком відбудеться завдяки зростанню розрахункового значення середньорічної вартості газу до 1298,5 доларів США за 1000 м³, девальвації

¹¹ Fiscal needs of Ukraine's public sector, by Maria Repko, Yuri Gaidai, David Saha, Garry Poluschkin and Robert Kirchner

¹² Рівень безробіття населення віком 15-70 років за методологією МОП, відсотків до робочої сили відповідного віку

гривні до долара США та запровадженню диференційованих ставок оподаткування. Зростання надходжень від ренти відбудеться на тлі очікуваного урядом зменшення видобутку природного газу¹³.

Варто наголосити, що уряд не передбачив у проєкті державного бюджету на 2023 рік **надходжень від програм допомоги урядів держав, міжнародних організацій, донорських установ**¹⁴. Водночас у 2022 році кошти саме від цих інституцій є головним джерелом наповнення бюджету.

Видатки державного бюджету

Видатки державного бюджету на 2023 рік передбачені у сумі 2 514 млрд грн, що становить 39% від ВВП. Якщо порівнювати прогнозні видатки бюджету у 2023-му з планом видатків бюджету станом на 01 вересня 2022 року, то загальне збільшення передбачається тільки на 24 млрд грн (1%).

За дев'ять місяців 2022 року парламент 11 разів вносив зміни до державного бюджету, щоб насамперед збільшити видатки сектору безпеки та оборони. Таким чином, у порівнянні з початковим планом видатків бюджету станом на 01 січня 2022 року видатки бюджету на 2022-й збільшили на 991 млрд грн (на 66%). На початку 2022 року очікувалося, що видатки бюджету становитимуть 27,9% від ВВП. Станом на 01 вересня 2022 року ця частка зросла майже на 26 в. п. і становить 53,7% від ВВП.

У 2023 році внаслідок зростання номінального ВВП частка видатків бюджету зменшується до 39,3% від ВВП. Водночас треба розуміти, що далеко не всі видатки у поточному плані на 2022 рік виконують: низку планових показників за деякими статтями не змінювали, хоча ймовірно, що їхнє фінансування буде набагато нижчим за план¹⁵. Без достатніх податкових надходжень, в умовах обмеженої західної допомоги та вичерпавши можливості друкувати гривню, уряд вимушений суттєво скоротити видатки майже за всіма функціями. Якщо цей режим жорсткої економії триватиме до кінця року, показники виконання будуть надто відрізнятися від планів, закладених у бюджет і не змінених через війну.

Ба більше, у 2022 році навіть закладені сьогодні до бюджету цифри не остаточні, тому доведеться збільшувати видатки на оборону не один раз.

Таблиця 2. Видатки державного бюджету на 2022 та 2023 років, млрд грн

Державний бюджет на 2022 рік					Проект державного бюджету на 2023 рік		
	На 01 січня	На 01 вересня	Зміна, млрд грн	Зміна, %	До першого читання	Зміна до 01 вересня, млрд грн	Зміна, %
Загалом	1499	2490	991	66,1	2514	24	1,0
Загальний фонд	1346	2210	864	64,2	2253	43	1,9
Спеціальний фонд	154	280	126	81,8	261	- 19	- 6,8

Джерело: Закон України «Про державний бюджет на 2022 рік» та проєкт Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік»

¹³ НАК «Нафтогаз» зменшив видобуток майже на 1 млрд куб. м, ПАТ «Укрнафта» — на 32 млн куб. м, інші підприємства — майже на 2 млрд куб. м

¹⁴ У 2022 році надходження грантів для фінансування дефіциту бюджету становлять 125 млрд грн

¹⁵ Докладніше про прогнози виконання бюджету на 2022 рік у записці ЦЕЦ та GET «Short-term estimation of Ukraine's public finance stance» — https://www.german-economic-team.com/wp-content/uploads/2022/10/GET_UKR_PP_07_2022.pdf

За видатками бюджет на 2023 рік можна характеризувати як бюджет війни, адже саме оборона залишається найбільшим державним пріоритетом, за рештою функцій зберігається режим жорсткої економії. Про це свідчить економічна та функціональна структура видатків. Попри зростання цін, цивільним секторам зменшують фінансування, а доступні ресурси спрямовують на фронт.

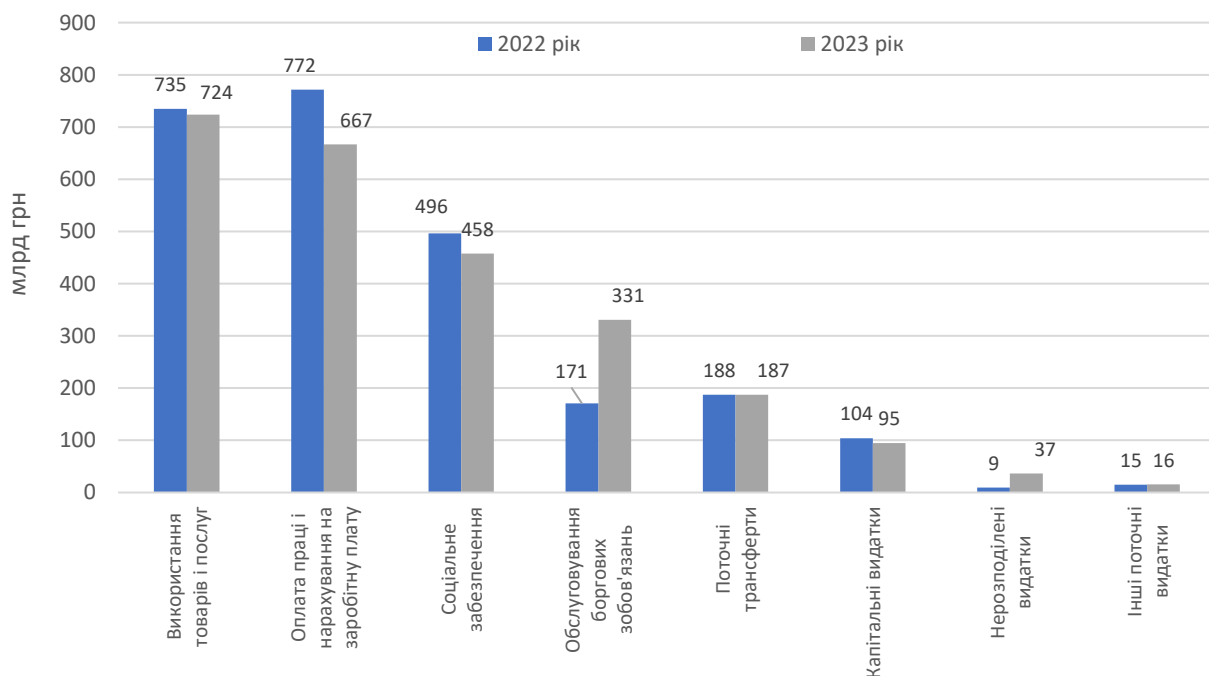
В аналітичному брифі щодо аналізу проекту державного бюджету на 2023 рік дані за 2022 рік відображаються як план на звітний рік з урахуванням внесених змін відповідно до звітності Державної казначейської служби станом на 01 вересня 2022 року.

За економічною класифікацією майже третину видатків бюджету наступного року спрямують на закупівлю товарів і послуг за всіма програмами. На це закладено 724 млрд грн (або 28,1% всього бюджету). При цьому закупівлі цивільного сектору, незважаючи на інфляцію, у номінальному вимірі скоротять (на 85 млрд грн), а закупівлі спеціального призначення збільшать (75 млрд грн. Ці закупівлі здійснюватимуть через бюджетну програму Міноборони, яку 2023 року профінансують на 355 млрд грн, що на 78 млрд грн, або на 22%, більше, ніж у 2022-му).

На другому місці серед найбільших видатків виплата заробітної плати, і вона також пов'язана з війною, оскільки левову її частку становлять зарплати військових. У 2023 році з бюджету планують спрямувати на заробітну плату та нарахування на неї 667 млрд грн (26% всіх видатків). У порівнянні з поточним роком загальна сума видатків зменшена на 105 млрд грн (14%). Це зумовлено унормуванням грошового забезпечення працівників сектору безпеки та оборони, при цьому його розмір буде не меншим, ніж у 2022 році, а також скороченням фонду оплати праці для 92% всіх бюджетних програм, які мають видатки на оплату праці.

Уряд зменшує капітальні видатки на 2023 рік на 9,2 млрд грн (8,8%), до 95 млрд грн, спрямовуючи фінансовий ресурс на першочергові потреби воєнного часу.

Рисунок 1. Видатки державного бюджету за економічною класифікацією у 2022-2023 роках

Джерело: Закон України «Про державний бюджет на 2022 рік» та проект Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік»

Примітка: видатки державного бюджету у 2022 році (з урахуванням змін, станом на 01 вересня 2022 року, відповідно до звітності Державної казначейської служби)

Даний матеріал було створено за фінансової підтримки уряду Великої Британії (UK Aid), проте висловлені погляди не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду Великої Британії

За функціональною класифікацією оборона теж серед пріоритетів. На неї припадає 34% всіх видатків та кредитування, ще 11% — на сектор громадського порядку та безпеки. На другому місці загальнодержавні функції (22%), до яких також входить обслуговування державного боргу та виплати за деривативами. На третьому — соціальний захист (16%).

У порівнянні з бюджетом 2022 року проект бюджету на 2023 рік передбачає найбільше зростання видатків та кредитування на **загальнодержавні функції** на 165 млрд грн (73%) як результат майже дворазового збільшення видатків на обслуговування боргу та виплати за державними деривативами на 158 млрд грн (до 326 млрд грн). Насамперед це сплата відсотків за ОВДП, які випустили у 2022 році для фінансування величезного дефіциту бюджету (див. докладніше у розділі «Державний борг»).

Фінансування вищих органів державного управління, органів місцевої влади та місцевого самоврядування при цьому зменшується на 1,4 млрд грн, на фінансову та фіскальну діяльність виділяють на 1,6 млрд грн менше у порівнянні з планом 2022-го. У реальному вимірі, враховуючи прогнозу інфляцію, зниження буде ще більш відчутним.

Фінансування **оборони** держави у порівнянні з попереднім роком уряд збільшив на 12 млрд грн (1,4%¹⁶) та визначив у загальній сумі 870 млрд грн (13,6% від ВВП). З них фінансування військової оборони становитиме 850 млрд грн (збільшення на 23,2 млрд грн), цивільної оборони — 8,8 млрд грн (зменшення на 11,4 млрд грн) та іншої оборонної діяльності — 11,4 млрд грн (збільшення 0,148 млрд грн). Варто звернути увагу на те, що у 2022 році загальні видатки на оборону збільшилися на 722 млрд грн через зміни ВРУ закону про бюджет та перерозподіл урядом видатків.

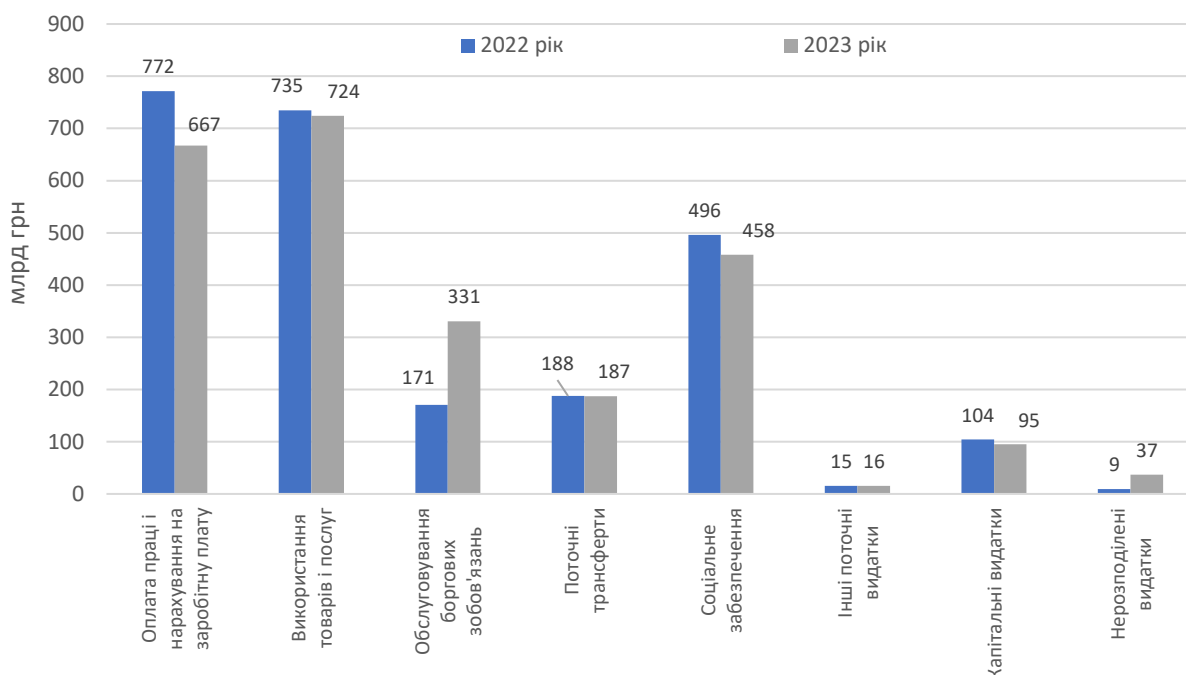
Фінансування сектору **громадського порядку, безпеки та судової влади** зменшиться на третину (-125 млрд грн) — з 413¹⁷ до 288 млрд грн. Найбільше зменшення торкнеться фінансування діяльності із забезпечення громадського порядку, боротьби зі злочинністю та охорони державного кордону і становитиме 108 млрд грн (з 271 до 163 млрд грн).

Фінансування сфери протипожежного захисту та рятування скоротиться на 10,2 млрд грн (з 46,6 до 34,4 млрд грн), сфери безпеки держави зменшиться на 3,9 млрд грн (з 37,7 до 33,7 млрд грн), а іншої діяльності у сфері громадського порядку, безпеки та судової влади зменшиться на 3,2 млрд грн (з 16,8 до 13,7 млрд грн).

¹⁶ Станом на 01 вересня 2022 року планові видатки бюджету на оборону з урахуванням внесених змін передбачені у сумі 758 млрд грн, відповідно до даних казначейства. Ця сума містить кошти, виділені з Резервного фонду державного бюджету

¹⁷ Станом на 01 вересня 2022 року, відповідно до даних казначейства, планові видатки бюджету з урахуванням внесених змін

Рисунок 2. Видатки державного бюджету за функціональною класифікацією у 2022-2023 роках

Джерело: Закон України «Про державний бюджет на 2022 рік» та проект Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік».

Примітка: видатки бюджету у 2022 році (з урахуванням змін, станом на 01 вересня 2022 року, відповідно до звітності Державної казначейської служби)

Збільшення фінансування та кредитування **економічної діяльності** на 55 млрд грн (з 111 до 166 млрд грн) у 2023 році пов'язано зі стимулюванням урядом економіки через запровадження нових програм підтримання та розширення наявних. Прогнозують збільшення підтримання електроенергетичної галузі на 6,8 млрд грн (до 7,7 млрд грн) та інших галузей економіки на 54,6 млрд грн (з 10,6 до 65,2 млрд грн), натомість зменшується фінансування транспорту на 6,7 млрд грн (до 58 млрд грн, на 19 млрд грн скоротиться фінансування розвитку мережі та утримання автомобільних доріг).

У 2023 році передбачається суттєве збільшення фінансування **житлово-комунального господарства** з 0,7 до 12,9 млрд грн, оскільки росія навмисно руйнує житлову інфраструктуру в Україні постійними обстрілами населених пунктів.

Фінансування галузі **охорони здоров'я** визначили на рівні 2021 року. З урахуванням інфляції це означає падіння у реальному обчисленні приблизно на 40% у порівнянні з 2021-м. Уряд на 2023 рік зменшив видатки та кредитування цієї сфери у порівнянні з поточним роком на 22,6 млрд грн (11,5%). Це переважно видатки НСЗУ за бюджетною програмою «Реалізація програми державних гарантій медичного обслуговування населення» (КПКВ 2308060), фінансування якої зменшили на 14,6 млрд грн (до 143 млрд грн), та за програмою «Громадське здоров'я та заходи боротьби з епідеміями» (КПКВ 2301040), фінансування якої скоротили на 3,3 млрд грн (до 3,8 млрд грн).

Наступного року уряд планує збільшити **міжбюджетні трансферти** на 20,4 млрд грн (до 182 млрд грн), щоб передавати фінансування окремих програм з державного бюджету в регіони. Зокрема, передбачається надання дотацій на 56,6 млрд грн, з яких 29 млрд грн — базова дотація, а 23,9 млрд грн підуть на виконання повноважень органів місцевого самоврядування на деокупованих, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу через повномасштабну агресію росії. Водночас незрозуміло, за яким механізмом розподілятимуть цю субвенцію.

Освітню субвенцію визначили у розмірі 87,5 млрд грн, що майже на 10 млрд грн менше за плановий показник 2022 року. Значне зменшення видатків пов'язано з руйнуванням шкіл, суттєвою вимушеною

міграцію учнів та неможливістю головним розпорядником коштів субвенції¹⁸ зробити достовірний прогноз кількості учнів, щоб правильно визначити розмір дотації для кожної територіальної громади.

Проект бюджету передбачає нові субвенції на облаштування безпечних умов у закладах середньої освіти (1,5 млрд грн), придбання шкільних автобусів (1 млрд грн), підтримання окремих закладів та проведення заходів у системі охорони здоров'я (1,6 млрд грн). На інші субвенції з державного бюджету передбачають фінансування у розмірі 6 млрд грн.

Видатки державного бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення

Одним із пріоритетів фінансування з державного бюджету залишається соціальний захист, що логічно з огляду на очікуване стрімке підвищення бідності. Водночас уряд враховує й обмеженість ресурсу. Тому проект бюджету на 2023 рік не передбачає зростання **мінімальної заробітної плати** (6700 грн), **прожиткового мінімуму** (2589 грн) та **посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС** (2893 грн). Ці показники визначені на рівні 2022 року, а, зважаючи на очікувану інфляцію у наступному році на рівні 30,6%, реальні соціальні стандарти населення значно знизяться.

Проект бюджету враховує гендерний аспект фінансування видатків за 50 бюджетними програмами у майже третині головних розпорядниках бюджетних коштів (33 державні установи).

Фінансування **соціального захисту та соціального забезпечення** бюджет визначає у розмірі 409 млрд грн, що на 28,7 млрд грн (6,6%) менше за плановий показник на 2022 рік. Загалом видатки розподілені між 15 головними розпорядниками та 39 бюджетними програмами. Найбільші новації соціальної сфери спостерігаються у бюджеті Мінсоцполітики, а саме об'єднання бюджетних програм до 13 з 24. Такі кроки мали б забезпечити оптимізацію видатків, їхнє ефективне використання та дієву підтримку громадян, які найбільше постраждали внаслідок військової агресії. Загалом видатки Мінсоцполітики у порівнянні з попереднім роком збільшені на 3,2 млрд грн (до 406 млрд грн)¹⁹.

Наступного року 232,9 млрд грн (9,4% усіх видатків бюджету) спрямують Пенсійному фонду на **виплату пенсій**. Уряд залишив трансфер Пенсійному фонду²⁰ на рівні 2022 року й планує 01 березня 2023 року провести індексацію пенсій військовослужбовцям, як це передбачає законодавство. За таких умов може бракувати коштів для здійснення передбачених видатків. Недостатність коштів Пенсійного фонду можна компенсувати додатковими позиками з ЄКР або внесенням змін до бюджету. Економія коштів, що буде досягнута завдяки удосконаленню механізму призначення та виплати пенсій, може не компенсувати зростання видатків.

Найбільші видатки апарату Мінсоцполітики передбачені на **підтримання малозабезпечених громадян** (72,9 млрд грн), з яких на виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям спрямують 15,5 млрд грн, на житлові субсидії та пільги — 37,9 млрд грн, а на державну соціальну допомогу людям з інвалідністю, дітям з інвалідністю та тим, хто доглядає за ними, — 19,4 млрд грн.

На **підтримання людей, які опинилися у складних життєвих обставинах**, передбачають виділити 66,8 млрд грн. Основний фокус у соціальних видатках 2023 року — це допомога людям з інвалідністю, ВПО та літнім людям, щоб вони подолали складні життєві обставини та почали активне незалежне життя. Для ВПО передбачені соціальні виплати у розмірі 58 млрд грн, особам, які не мають права на пенсію, та людям з інвалідністю — 4,4 млрд грн, на соцзахист чорнобильцям — 2,3 млрд грн, для виплати соціальних стипендій — 0,8 млрд грн, на державну соціальну допомогу на догляд — 0,6 млрд грн, для створення мережі спеціалізованих служб підтримання постраждалих тих, хто постраждав від

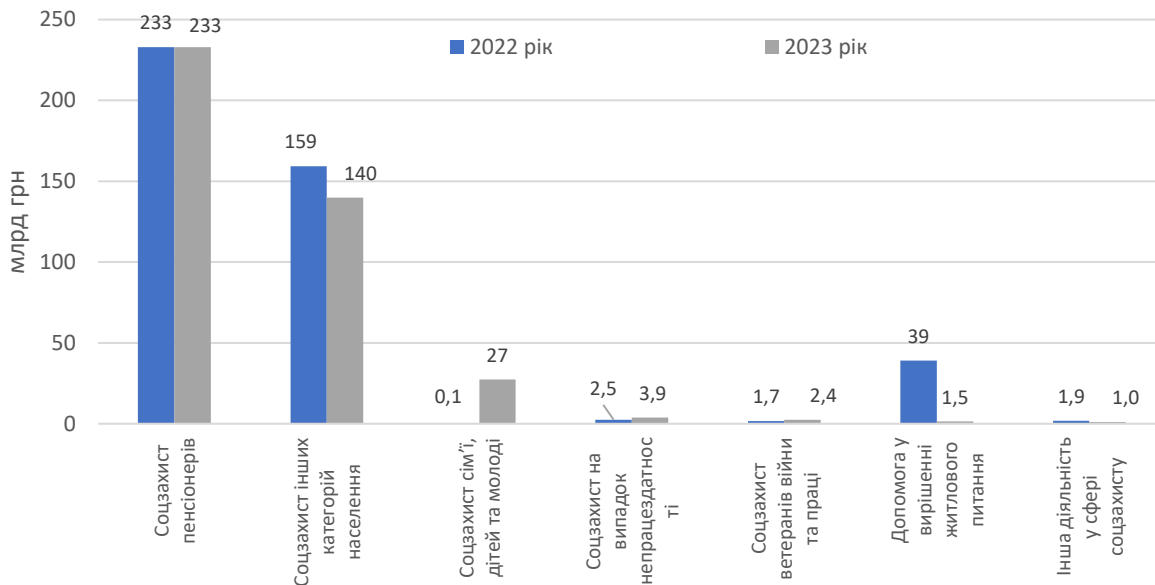
¹⁸ Під час формування проекту державного бюджету МОН не розподілив субвенції для кожної територіальної громади

¹⁹ Бюджет Мінсоцполітики передбачає не лише видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення відповідно до функціональної класифікації видатків. Тільки 10 з 13 бюджетних програм міністерства мають соціальне спрямування, решта — це загальна економічна, торговельна та трудова діяльність, післядипломна освіта та інша діяльність у галузі державного управління

²⁰ Доходи Пенсійного фонду у 2022 році передбачають у розмірі 594 млрд грн, з яких 361 млрд грн — власні надходження, 233 млрд грн — з державного бюджету

домашнього насильства або за ознакою статті насильства, передбачена субвенція у розмірі 0,2 млрд грн.

Рисунок 3. Видатки державного бюджету на соціальний захист на випадок непрацездатності у 2023 році

Джерело: Закон України «Про державний бюджет на 2022 рік» та проект Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік»

Для **підтримання сімей і дітей** спрямують 27,3 млрд грн, які розподілили на виплати при народженні та усиновленні (9,7 млрд грн), на дітей, яким встановлено опіку та піклування (3,4 млрд грн), на дітей одиноким матерям (2,2 млрд грн), на дітей-сиріт (2,1 млрд грн), видатки на «Пакунок малюка» (1,7 млрд грн), на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях (1,6 млрд грн), та інші напрями використання коштів. Мета таких виплат — подолання демографічних викликів, стимулювання громадян повертатися з-за кордону, влаштування дітей у прийомні сім'ї та будівництво приміщень для дитячих будинків сімейного типу.

Для **підтримання осіб, які отримали інвалідність**, передбачено 3,3 млрд грн. Насамперед це закупівля допоміжних засобів реабілітації (протезів) на загальну суму 2,8 млрд грн, протезування та ортезування на 0,4 млрд грн та додаткове запровадження різноманітних послуг для людей з інвалідністю.

Варто наголосити на зменшенні видатків соціальної сфери на фінансування допомоги у вирішенні житлового питання з 39,1²¹ до 1,5 млрд грн. Передусім це пов'язано зі скасуванням окремої бюджетної програми на виплату пільг і житлових субсидій громадянам на оплату ЖКГ та придбання палива і газу. Видатки цієї програми об'єднали з іншими видатками для тих, хто опинився у складних життєвих обставинах, що і змінило їхню кодифікацію²². Окрім того, не передбачена бюджетна програма «Надання допомоги у межах програми «еПідтримка», на яку поточного року виділяли 32,1 млрд грн²³.

Окремий погляд на фінансування соціального захисту та житлових потреб ВПО²⁴

²¹ Виплата пільг і житлових субсидій громадянам на оплату житлово-комунальних послуг, придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу у грошовій формі

²² Міністерство соціальної політики порушило 28 статтю Бюджетного кодексу та не розмістило бюджетний запит на 2023-2025 роки на сайті відомства. Без цієї інформації неможливо здійснити порівняння між видатками поточного року та плановими видатками 2023 року

²³ Допомога надається застрахованим особам, які працюють на умовах трудового договору (контракту), піконтракту, іншого цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, та фізичним особам-підприємцям, страхувальникам одноразово у розмірі 6500 грн — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1272-2021-%D0%BF#n18>

²⁴ Вставку підготували експерти БФ «Право на захист». Їхні думки можуть не збігатися з точкою зору інших авторів матеріалу

Під час війни критичними стають питання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб (ВПО), чисельність яких значно збільшилася після 24 лютого 2022 року, та житлові питання населення, спровоковані збройною агресією. Однак проєкт держбюджету не дає чіткої відповіді на запитання, чи вистачить передбачених коштів для вирішення соціальних та житлових проблем ВПО, але дозволяє визначити точки для аналізу та моніторингу видатків.

У проєкті державного бюджету на 2023 рік не передбачена програма «Надання щомісячної адресної допомоги ВПО для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (код 2501480). Натомість ця програма міститься у консолідованій бюджетній програмі «Соціальний захист громадян, які потрапили у складні життєві обставини» (код 2501530). У законі «Про соціальні послуги» чинниками складних життєвих обставин називають шкоду, завдану бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією, але внутрішнє переміщення не визначають таким чинником. Тому відкритим залишається питання, кому з ВПО, за яких умов та в якому розмірі виплачуватимуть допомогу на проживання.

Також, на відміну від 2021 та 2022 років, проєкт держбюджету на 2023 рік не передбачає видатків на субвенцію місцевим бюджетам для виконання заходів з підтримання територій, що зазнали негативного впливу від збройного конфлікту на сході України (код 3911020). Її фінансування могло би бути доцільним і в 2023 році, адже таку субвенцію можна спрямувати на придбання у комунальну власність та ремонт об'єктів житлового фонду для надання їх у тимчасове користування ВПО, на придбання під час воєнного стану деревини паливної для надання населенню на територіях, прилеглих до зони проведення бойових дій, та на компенсацію витрат, пов'язаних з доставленням такої деревини населенню.

Так само у проєкті бюджету відсутня субвенція місцевим бюджетам на викуп, будівництво житла з метою передання для тимчасового проживання ВПО, що передбачено ухвалою урядом навесні цього року постановою щодо заходів з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, через що можуть постати питання про достатність фінансування, щоб сформувати фонди тимчасового житла для ВПО наступного року. Водночас у спеціальному фонді державного бюджету на 2023 рік передбачають видатки на субвенцію місцевим бюджетам на реалізацію проєктів у межах «Програми з відновлення України» (код 2761610), що може стати у пригоді для цілей відновлення країни.

Також у запропонованому урядом проєкті держбюджету відсутня програма фінансування виплати компенсації постраждалим, чиє житло було зруйноване внаслідок збройної агресії РФ (у 2021 та 2022 роках за кодом 3901070). Однак варто наголосити, що законопроєкт №7198, покликаний визначити новий механізм надання такої компенсації, перебуває на стадії доопрацювання (готується до другого читання).

Проєкт держбюджету передбачає субвенцію на виплату грошової компенсації за належні для отримання житлові приміщення визначеному колу захисників України та їхніх сімей (коди 1511040, 1511050 тощо), видатки для надання пільгових іпотечних кредитів ВПО (3901610) та пільгових довгострокових державних кредитів ВПО, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) для придбання житла (код 2751490). Однак щодо таких кредитів існують певні перестороги про достатність їх фінансування в умовах воєнного стану. Створення Фонду ліквідації наслідків збройної агресії (код 3511430), передбаченого у проєкті (за умови доопрацювання цього механізму на законодавчому рівні, що наразі знаходиться майже на фінальній стадії) також може стати одним із джерел фінансування реконструкції, капітального ремонту будівель для забезпечення житлом ВПО та тих, хто втратив його внаслідок військових дій, спричинених збройною агресією РФ.

Джерело: БФ «Право на захист»

Дефіцит державного бюджету та його фінансування

Після стриманої та зваженої фіскальної політики бюджетів попередніх років проєкт державного бюджету на 2023 рік передбачає дефіцит у розмірі 1280 млрд грн, або 20% ВВП. За поточного рівня воєнних

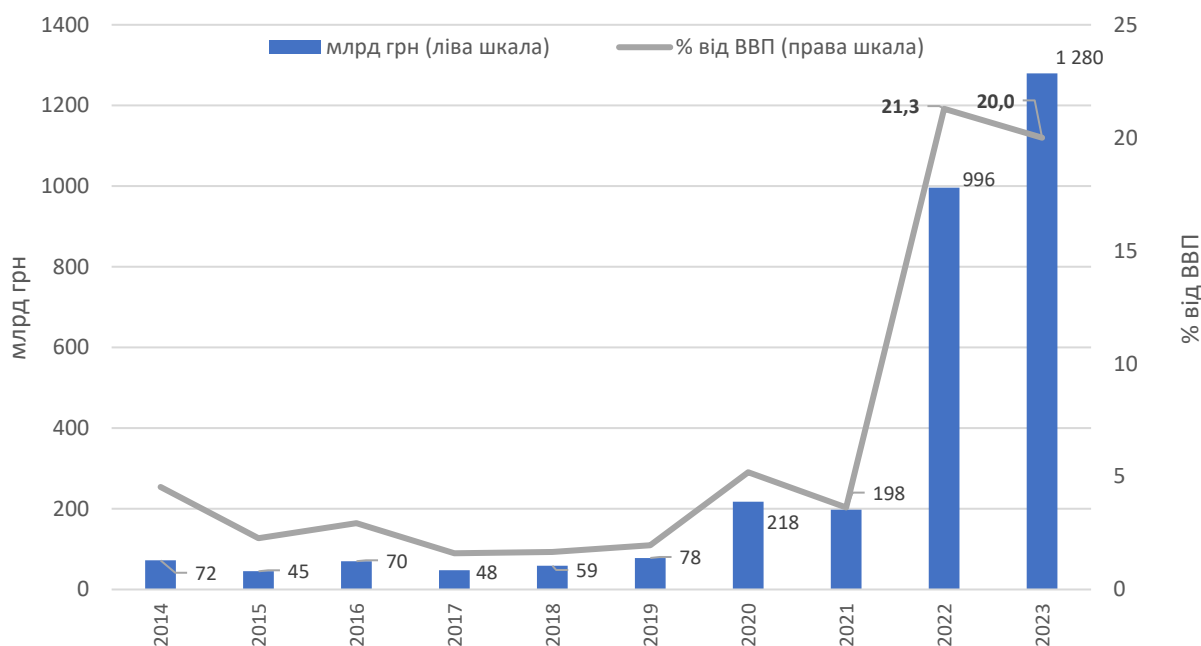
витрат (половина бюджету) дефіцит не могло би стримати жодне зниження інших видатків, будь-яка бюджетна економія. Цей дефіцит є найбільшим за всю історію України і становить:

- 101,5% від усіх доходів державного бюджету (без трансфертів);
- 50,9% від усіх видатків;
- 20% від ВВП.

У порівнянні з плановим дефіцитом державного бюджету у 2022 році прогнозне його значення зросло на 284 млрд грн (28,5%). У порівнянні з довоєнним 2021 роком план дефіциту бюджету у 2022-й зріс у 6,5 раза, на 1082 млрд грн.

Крім необхідності фінансувати потреби сектору безпеки й оборони та всіх передбачених соціальних платежів, видатків із забезпечення функціонування держави та відновлення економіки, у 2023 році додатковим чинником збільшення дефіциту буде майже дворазове зростання виплат з обслуговування державного боргу. Монетарна емісія для покриття дефіциту 2022 року не була безкоштовною, і за ОВДП, викупленими Нацбанком, потрібно буде починати платити відсотки. Гарна новина в тому, що частина з цих коштів стане прибутком НБУ та може повернутися назад до державного бюджету 2024 року. А погана — що ситуація у державних фінансах стрімко погіршується, і виплати відсотків за внутрішнім боргом після війни стануть серйозним тягарем, аж до потреби переосмислення боргів перед Нацбанком. І простим цей процес не буде.

Рисунок 4. Динаміка дефіциту державного бюджету у 2014-2023 роках

Джерело: звіти про виконання державного бюджету з 2014 по 2022 рік та проект Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік»

Фінансувати дефіцит бюджету будуть завдяки зовнішнім запозиченням, поки що уряд консервативно утримується від закладання грантів від іноземних донорів у закон, і це правильне рішення.

У 2023 році уряд планує запозичити 94% (1426 млрд грн) коштів на зовнішньому ринку і тільки 6% (90 млрд грн) на внутрішньому. Найбільшим кредитором бюджету 2023 року має стати Міжнародний валютний фонд, від якого у наступному році планують отримати 633 млрд грн (15 млрд доларів США відповідно до середньорічного курсу). Та наскільки реалістичні ці очікування, покаже час. Поки що МВФ не поспішає давати гроші Україні. Якби не останній невеликий транш, у 2022 році був ризик, що Україна поверне МВФ за старими кредитами коштів більше, ніж отримає від нього.

Даний матеріал було створено за фінансової підтримки уряду Великої Британії (UK Aid), проте висловлені погляди не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду Великої Британії

Другим найбільшим кредитором бюджету будуть уряди США та інших держав, від яких планують залучити до бюджету 576 млрд грн (13,6 млрд доларів США). Від Європейського Союзу для фінансування бюджету збираються залучити 217 млрд грн (5,1 млрд доларів США). Очікувана відсоткова ставка за всіма зовнішніми запозиченнями становить 3%.

Кошти, отримані від міжнародних партнерів, не можна спрямувати на фінансування сектору безпеки та оборони²⁵. Вони мають піти лише на забезпечення функціонування публічного сектору, виплату всіх передбачених соціальних платежів, забезпечення відновлення економіки та стимулювання її зростання та обслуговування і повернення боргів. Це означає, що оборону держава зможе фінансувати лише власним коштом.

На внутрішньому ринку запозичувати майже не планують: 90 млрд грн на випуск ОВДП будуть частковим рефінансуванням наявного боргу, тобто повторним інвестуванням в ОВДП коштів, що передусім отримають банки після погашення попередніх випусків. Але погашення внутрішнього боргу (316 млрд грн) перевищуватимуть запозичення. У середньому Мінфін планує залучати приблизно 2 млрд грн на кожному аукціоні у гривні чи іноземній валюті. Враховуючи чинник війни та небажання піднімати відсоткові ставки за військовими облігаціями, Мінфін, ймовірно, орієнтуватиметься на випуск короткострокових ОВДП. Очікується, що у 2023 році середньозважена відсоткова ставка за гривневими паперами підніметься до 16,8%.

Державний борг

На 31 грудня 2023 року загальний прогностичний обсяг державного боргу та гарантованого державою боргу, за проектом бюджету, становитиме 6 406 млрд грн, що буде еквівалентом 100% від ВВП. Під час формування проекту бюджету уряд не розробив і не подав для схвалення парламентом план заходів з приведення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до вимог Бюджетного кодексу (60%). Очікується, що розроблення такого плану розпочнеться після завершення війни та відновлення економіки.

Найбільшу частку становитиме зовнішній борг 5040 млрд грн (78,6%), з яких:

- заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями — 3700 млрд грн;
- заборгованість за середньостроковими зобов'язаннями — 1103 млрд грн;
- заборгованість за іншими зовнішніми зобов'язаннями (МВФ) — 236 млрд грн.

Але цього разу прогноз державного боргу щодо ВВП ускладнений не лише через невизначеність із розміром економіки та бюджетних доходів 2022 та 2023 років, але й через грантове фінансування як частини схеми міжнародної фінансової допомоги Україні. Якщо гранти від офіційних партнерів, поки що не закладені у проект бюджету, будуть досить великими, Україна зможе уникнути сценаріїв, де її державний та гарантований борг зростає понад 100% ВВП²⁶.

У 2023 році 741 млрд грн спрямують на погашення та обслуговування державного боргу. Найбільше доведеться виділити на погашення внутрішнього боргу (316 млрд грн). На погашення зовнішнього боргу дадуть лише 98 млрд грн. На обслуговування боргу в бюджеті передбачені 326 млрд грн, з яких 264 млрд грн на виплату відсотків за внутрішніми запозиченнями та 62 млрд грн за зовнішніми. Невелика частка виплат за зовнішнім боргом (погашення та обслуговування) у 2023 році є результатом

²⁵ Якщо це не цільове фінансування відповідно до двосторонніх угод

²⁶ За інформацією ЦЕС, станом на 31 липня 2022 року державний та гарантований борг становив 97 млрд дол. США. Прогноз дефіциту бюджету на серпень-грудень — 19 млрд дол. США (ЦЕС), іще 30 млрд дол. США дефіциту Мінфін очікує отримати у 2023 році. Тож якщо грантів не буде і дефіцит профінансується кредитами, акумульований обсяг державного боргу сягатиме приблизно 146 млрд дол. США без врахування погашень, які з великою ймовірністю будуть рефінансовані. Це 96% від прогностичного ВВП на 2023 рік

домовленості уряду у липні 2022-го з позичальниками про відтермінування на два роки виплат за єврооблігаціями.

Проте ситуація кардинально зміниться у 2024 році, коли настане час платити за зовнішніми запозиченнями у повному обсязі. Загальна сума виплат на погашення та обслуговування державного боргу сягне 636 млрд грн²⁷. Варто також врахувати, що на виплати у 2024-му додатково будуть впливати запозичення, здійснені до кінця 2022 року та у 2023 році. Саме тому уряду потрібно утримуватися від залучення дорогих кредитів на короткі терміни і планувати наступні кроки для управління боргом та забезпечення фінансової стабільності.

Державні гарантії

У 2023 році за рішенням Кабміну можуть надаватися державні гарантії:

- **20 млрд грн** — для фінансування програм із підвищення обороноздатності та безпеки держави;
- **1,44 млрд грн** — для реалізації проєкту «Підвищення ефективності передання електроенергії (інтеграція української ОЕС до європейської об'єднаної енергосистеми III)»;
- для забезпечення часткового виконання боргових зобов'язань;
- **170 млрд грн від**²⁸ суб'єктів господарювання-резидентів України за кредитами (позиками), що залучають для фінансування інвестиційних проєктів;
- за портфелем кредитів банків-кредиторів, наданих суб'єктам господарювання мікропідприємництва, малого та/або середнього підприємництва, резидентам України;
- на підставі міжнародних договорів України за такими можливими напрямками: фінансування інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інших проєктів розвитку, які мають стратегічне значення та реалізація яких сприятиме розвитку національної економіки, проєктів, спрямованих на підвищення енергоефективності та зміцнення конкурентних переваг українських підприємств;
- за рішенням Кабінету Міністрів України та/або на підставі міжнародних договорів України для забезпечення виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання державного сектору економіки, 100% акцій яких належать державі, за кредитами (позиками), що залучають з метою підтримати їхню ліквідність та стійкість роботи²⁹.

Пропозиції народних депутатів щодо проєкту державного бюджету

Народні депутати та комітети Верховної Ради України до 01 жовтня 2022 року подали 1270 пропозицій до розробленого урядом проєкту державного бюджету на 2023 рік. Щоб врахувати всі пропозиції, необхідно було б додатково залучити 4 трлн грн для їх реалізації?, що майже удвічі перевищує передбачені на 2023 рік видатки бюджету.

Більш ніж половина всіх пропозицій (704) стосувалася розподілу видатків бюджету на 2023 рік, і народні депутати пропонували збільшити видатки за більшістю бюджетних програм. Проте переважну більшість таких пропозицій не підтримав бюджетний комітет.

²⁷ Відповідно до чинних договорів станом на 01.09.2022 року

²⁸ Від урядів іноземних держав планують залучити 108,3 млрд грн (63,7%), від Європейського інвестиційного банку — 36,5 млрд грн (21,5%), від Міжнародного банку реконструкції та розвитку — 12,5 млрд грн (7,3%), від Європейського банку реконструкції та розвитку — 9,6 млрд грн (5,7%), від інших міжнародних фінансових організацій та іноземних фінансових установ — 3 млрд грн (1,8%).

²⁹ 300 млн євро планує залучити НАК «Нафтогаз України» від Європейського банку реконструкції та розвитку на закупівлю газу для проходження опалювального сезону 2022/2023 років

За підсумками розгляду пропозицій до проєкту бюджету на Комітеті ВРУ з питань бюджету надали доручення КМУ:

- розглянути можливість збільшення доходів проєкту державного бюджету на 2023 рік з урахуванням очікуваного виконання доходів бюджету цього року;
- проаналізувати видатки державними органами та визначитися щодо можливості додаткового скорочення таких видатків;
- визначитися щодо можливості та доцільності збільшення/передбачення видатків за частково врахованими пропозиціями до проєкту бюджету у таблиці пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи, зважаючи на наявні фінансові потреби та за результатами оцінювання обґрунтованості додаткової потреби у коштах.

Окрім того, бюджетний комітет передбачив у бюджеті 2023 року створення двох нових бюджетних програм та збільшення видатків за двома чинними, а саме:

- створення бюджетної програми «Оздоровлення і відпочинок дітей, які потребують особливої уваги та підтримки, у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку вищої категорії, які розташовані в гірських районах (районах, в яких розташовані населені пункти, занесені до категорії гірських)» на 150 млн грн для Міністерства соціальної політики. Варто наголосити, що створення нової бюджетної програми не відповідає загальним підходам Мінсоцполітики щодо формування бюджетного запиту та створює ризик подвійного фінансування ідентичних видатків;
- створення нової бюджетної програми «Державний фонд регіонального розвитку» на 2 млрд грн для Міністерства розвитку громад та територій України через зменшення резервного фонду;
- збільшення видатків за бюджетною програмою «Виробництво та трансляція телерадіопрограм для державних потреб, збирання, обробка та розповсюдження офіційної інформаційної продукції, фінансова підтримка системи державного іномовлення України» на 100 млн грн для Міністерства культури та інформаційної політики³⁰;
- збільшення видатків за бюджетною програмою «Здійснення заходів у сфері захисту національного інформаційного простору» на 1,3 млрд грн для Міністерства культури та інформаційної політики³¹.

07 жовтня 2022 року народні депутати 251 голосами «за» затвердили у першому читанні проєкт державного бюджету на 2023 рік та доручили уряду підготувати його до другого читання у двотижневий термін та подати до парламенту.

Рекомендації

Бюджет війни — бюджет часу, коли країна спрямовує усі доступні ресурси на захист батьківщини, і простору для популізму чи корупції зараз не може існувати. Тому ми пропонуємо наступні рекомендації для української влади:

- Верховній Раді України під час голосування за проєкт державного бюджету на 2023 рік варто враховувати запровадження воєнного стану і досвіду використання коштів органами державної влади попередніх періодів та безпідставно не збільшувати доходи бюджету та його видатки.

³⁰ Під час розгляду проєкту бюджету у сесійній залі пропозицію №845 поставили на підтвердження. Її підтримали 187 народних депутатів із необхідних 226, тому її не врахували у бюджетних висновках ВРУ

³¹ Під час розгляду проєкту бюджету у сесійній залі пропозицію №848 поставили на підтвердження. Її підтримали 197 народних депутатів із необхідних 226, тому її не врахували у бюджетних висновках ВРУ

- Під час формування бюджетних програм, спрямованих на фінансування проєктів у регіонах, забезпечити чіткий та прозорий механізм відбору проєктів, який заснований на конкурсних засадах відбору та розподілу фінансування. Субвенцію на відновлення регіонів можна надавати за принципами і критеріями, які напрацьовані у межах ДФРР, а отже, використовувати чіткі та прозорі принципи для надання фінансування громадам. Потрібно надалі утриматися від відновлення у державному бюджеті субвенції соціально-економічного розвитку.
- Кабінету Міністрів України під час виконання державного бюджету не припускати формального підходу щодо визначення обсягів видатків, забезпечувати їх мінімізацію та ефективне використання, актуальність таких заходів у наступному році, обов'язковість досягнення конкретних результатів та поставленої мети, а також недопущення використання коштів для проведення заходів заради заходів.
- Кабінету Міністрів України продовжити практику проведення огляду видатків бюджету в окремих галузях, а також запровадити систему моніторингу рекомендацій, запропонованих в огляді видатків.
- Міністерству фінансів забезпечити принцип збалансованості, реалістичності та ефективності під час доопрацювання проєкту державного бюджету до другого читання, а саме:
 - визначити доходи державного бюджету відповідно до помірковано-песимістичного сценарію розвитку економіки та не роздувати їх з метою збільшення потенційних видатків бюджету та збереження дефіциту бюджету на визначеному рівні;
 - здійснювати перегляд видатків бюджету відповідно до бюджетних висновків ВРУ, якщо вони відповідають першочерговим пріоритетам воєнного стану;
 - не допускати дублювання видатків у різних бюджетних програмах, зокрема щодо трансфертів державного бюджету.
- Міністерству фінансів у 2023 році:
 - продовжити активний діалог з донорами про збільшення частки грантів у міжнародній допомозі, щоб максимально пом'якшити боргову кризу 2024 року;
 - розпочати підготовку плану заходів з приведення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до вимог Бюджетного кодексу, мінімізуючи при цьому пікові виплати державного боргу в окремих роках;
 - розпочати процес підготовки та узгодження з міжнародними партнерами умов щодо обслуговування державного зовнішнього боргу, а саме: збільшення терміну державного боргу, зменшення відсотків щодо його обслуговування та зменшення його пікових виплат в окремі роки.

Додаток 1. Прогнозні макропоказники

Таблиця 1. Основні макропоказники

	2021	2022	2023
	Факт	План II*	Прогноз
Макропоказники			
Номінальний ВВП, млрд грн	5460	4680	6399
Номінальний ВВП, млрд дол. США	200	145	152
ВВП, % реальна зміна	3,4	-33,2	4,6
Індекс споживчих цін, % зміна середня за рік	109,4	121,2	130,6
Соціальні стандарти			
Мінімальна заробітна плата на початок року, грн/міс.	6000	6500	6700
Темпи зростання (грн/міс), % р-р	27	8	3,1
Мінімальна заробітна плата (середньорічна), дол. США/міс.	220	201	159
Середньомісячна заробітна плата, грн/міс.	14 014	14 025	18 508
Темпи зростання (грн/міс), % р-р	21	-8	32
Середньомісячна заробітна плата, дол. США/міс.	513	434	438
Рівень безробіття населення віком 15-70 років за методологією МОП, відсотків щодо робочої сили відповідного віку, %	9,9	27,9	28,2
Зовнішньо-економічні показники			
Сальдо торговельного балансу, млн дол. США	-2671	-18 665	-14 248
Експорт товарів та послуг, млн дол. США	81 504	57 187	62 364
Імпорт товарів та послуг, млн дол. США	84 175	75 852	76 612
Фінансовий рахунок, млн дол. США	-3721	11 476**	
Обмінний курс гривні до долара США, грн/дол. США:			
- у середньому за період	27,3	32,3	42,2
- на кінець періоду	27,3	36,6	50,0

Джерело: проєкт державного бюджету на 2019, 2020, 2021, 2022 та 2023 роки, Держкомстат, Національний банк України, розрахунки ЦЕС

План I * — показники економічного і соціального розвитку України на 2022 рік, затверджені у травні 2021-го постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2021 №586 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2022-2024 роки»

План II * — уточнені показники економічного і соціального розвитку України на 2022 рік, затверджені Кабінетом Міністрів України одночасно з проєктом державного бюджету на 2023 рік

** За два квартали 2022 року

Додаток 2. Доходи державного бюджету

Таблиця 2. Доходи державного бюджету на 2022 та 2023 років, млрд грн

Код	Назва	2021 факт	2022 план зі змін	2023 прогноз	Відхилення 2023 до	
					2021	2022 зі змін
10000000	Податкові надходження	1107,1	1204,1	1156,0	48,9	-48,1
11000000	Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	285,3	319,8	261,1	-24,2	-58,8
11010000	Податок та збір на доходи фізичних осіб	137,5	149,8	129,1	-8,5	-20,7
11020000	Податок на прибуток підприємств	147,7	170,0	132,0	-15,7	-38,0
13000000	Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	80,7	71,2	120,6	39,9	49,4
13030800	Рентна плата за користування надрами для видобування природного газу	59,2	49,3	97,4	38,2	48,1
14000000	Внутрішні податки на товари та послуги	698,9	770,6	733,7	34,7	-36,9
14020600	Тютюн та тютюнові вироби, рідини, що використовують в електронних сигаретах	51,3	53,6	45,9	-5,3	-7,7
14030600	Тютюн та тютюнові вироби, рідини, що використовують в електронних сигаретах	12,2	12,1	24,6	12,4	12,5
14031900	Пальне	47,8	46,7	33,5	-14,2	-13,1
14060000	Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	155,7	179,6	228,5	72,7	48,8
14070000	Податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів	380,7	429,1	367,8	-12,9	-61,3
15000000	Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	38,2	37,4	37,9	-0,3	0,5
17000000	Збори на паливно-енергетичні ресурси	0,001	0,0	0,0	-0,001	0,0
19000000	Інші податки та збори	3,9	5,0	2,7	-1,2	-2,3
20000000	Неподаткові надходження	175,4	206,0	103,3	-72,1	-102,7
21000000	Доходи від власності та підприємницької діяльності	56,0	133,1	29,8	-26,2	-103,2
21010100	Частина чистого прибутку (доходу) господарських організацій (державних унітарних підприємств та їх об'єднань)	5,4	7,2	2,2	-3,1	-4,9

Даний матеріал було створено за фінансової підтримки уряду Великої Британії (UK Aid), проте висловлені погляди не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду Великої Британії

21010500	Дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність	23,1	105,7	5,0	-18,0	-100,7
21020000	Кошти, що перераховуються Національним банком України	24,4	13,5	19,3	-5,0	5,7
22000000	Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	13,0	11,5	9,6	-3,3	-1,9
24000000	Інші неподаткові надходження	18,0	18,7	18,2	0,3	-0,4
25000000	Власні надходження бюджетних установ	88,4	42,7	45,6	-42,8	2,9
30000000	Доходи від операцій з капіталом	0,3	1,1	0,5	0,1	-0,7
40000000	Офіційні трансферти	1,3	130,9	0,3	-1,1	-130,6
42000000	Від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	1,3	130,9	0,3	-1,1	-130,6
50000000	Цільові фонди	0,2	0,2	0,1	-0,1	-0,1

Джерело: проєкт державного бюджету на 2023 рік

Додаток 3. Видатки державного бюджету

Таблиця 3. Видатки за функціональною класифікацією, млрд грн

	2021	2022	2023	Зміна до 01 вересня	
	Факт	План зі змінами*	Прогноз	млрд грн	%
Разом	1707,5	2489,6	2573,4	83,7	3,4
Загальнодержавні функції	409,5	225,2	390,4	165,2	73,4
Оборона	127,5	857,8	870,0	12,2	1,4
Громадський порядок, безпека та судова влада	174,4	413,1	287,7	-125,4	-30,3
Економічна діяльність	192,2	111,7	166,8	55,1	49,3
Охорона довкілля	8,2	5,8	5,9	0,1	2,3
Житлово-комунальне господарство	2,6	0,7	12,9	12,2	1850,8
Охорона здоров'я	171,0	196,3	173,7	-22,6	-11,5
Духовний та фізичний розвиток	16,0	12,4	10,6	-1,8	-14,8
Освіта	63,8	67,7	64,6	-3,1	-4,6
Соціальний захист та соціальне забезпечення	339,6	437,7	409,0	-28,7	-6,6
Міжбюджетні трансферти	202,7	161,3	181,7	20,4	12,7

Джерело: закони про державний бюджет на 2021 та 2022 роки, проєкт Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік»

* Станом на 01 вересня 2022 року

Таблиця 4. Видатки державного бюджету за економічною класифікацією, млрд грн

	2022 рік (зі змінами)		2023 рік		Зміна	
	млрд грн	частка, %	млрд грн	частка, %	млрд грн	%
Разом	2489,6	100	2513,8	100	24,3	1,0
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	771,7	31,0	666,9	26,5	-104,8	-13,6
Використання товарів і послуг, зокрема:	734,8	29,5	724,1	28,8	-10,8	-1,5
- заходи спеціального призначення	298,5	12,0	373,0	14,8	74,6	25,0
Обслуговування боргових зобов'язань	170,6	6,9	330,7	13,2	160,1	93,8
Поточні трансферти	187,5	7,5	187,1	7,4	-0,4	-0,2
Соціальне забезпечення, зокрема:	496,4	19,9	457,9	18,2	-38,5	-7,8
- трансферт Пенсійному фонду	232,9	9,4	232,9	9,3	0,0	0,0
Інші поточні видатки	15,2	0,6	15,6	0,6	0,4	2,7
Капітальні видатки	104,2	4,2	95,0	3,8	-9,2	-8,8
Нерозподілені видатки	9,2	0,4	36,6	1,5	27,4	298,3

Джерело: Закон України «Про державний бюджет на 2022 рік» та проєкт Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік»

Таблиця 5. Найбільше збільшення видатків окремих бюджетних програм у проєкті державного бюджету на у 2023 році, млрд грн

КПКВ	Назва бюджетної програми (скорочено)	2021 (факт) млрд грн	2022 (план*) млрд грн	2023 (прогноз)		
				млрд грн	зміна, млрд грн	змін а, %
	РАЗОМ	1490,259	2489,610	2513,873	24.263	1
3510000	Мінфін (загальнодержавні)	193,792	200,111	420,929	220,818	52,5
3511350	Обслуговування державного боргу	150,019	166,403	326,284	159,88	49
3511280	Дотація на повноваження органів місцевого самоврядування на деокупованих територіях	0	0	23,934	23,934	100
3511430	Фонд ліквідації наслідків збройної агресії	0	0	19,361	19,361	100
2100000	Міноборони	125,957	835,086	857,930	22,844	2,7
2101150	Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки	26,405	277,230	355,136	77,906	21,9
1510000	Мінветеранів (загальнодержавні)	0,910	0	5,502	5,502	100
1511050	Субвенція на виплату грошової компенсації за належні житлі приміщення для ВПО	0,526	0	3,265	3,265	100
3500000	Мінфін	25,519	28,500	33,496	4,996	14,9
3501540	Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва	4,072	9,326	16,000	6,674	41,7
2760000	Мінрегіон (загальнодержавні)	28,204	4,036	7,348	3,312	45,1
2761610	Субвенція на реалізацію проєктів в рамках програми з відновлення України	0	0,503	5,292	4,789	90,5
2500000	Мінсоцполітики	327,414	402,877	406,111	3,234	0,8
2501540	Підтримка малозабезпечених сімей	0	0	72,907	72,907	100
2501530	Соціальний захист громадян, які потрапили у складні життєві обставини	0	0	66,643	66,643	100
2501400	Соціальний захист дітей та сім'ї	0	0	27,301	27,301	100
1400000	МЗС	4,576	5,089	6,056	0,967	16
1401030	Функціонування закордонних дипломатичних установ	3,525	4,022	5,108	1,085	21,2
2800000	Мінагрополітики	6,908	3,491	4,325	0,833	19,3
2804120	Експлуатація державного водогосподарсько-меліоративного комплексу	0	0	1,875	1,875	100

* Станом на 01 вересня 2022 року

Таблиця 6. Найбільше зменшення видатків окремих бюджетних програм у проєкті державного бюджету на 2023 році, млрд грн

КПКВ	Назва бюджетної програми (скорочено)	2021	2022	2023 (прогноз)		
		(факт) млрд грн	(план*) млрд грн	млрд грн	зміна, млрд грн	зміна, %
1000000	МВС	105,536	326,691	209,785	-116,905	-55,7
1003020	Забезпечення виконання завдань Нацгвардії	14,010	91,224	46,312	-44,912	-97
1007000	Нацполіція	39,508	105,809	68,610	-37,199	-54,2
1002030	Забезпечення виконання завдань ДПС	12,534	58,461	30,420	-28,041	-92,2
1200000	Мінекономіки	18,587	36,487	3,180	-33,307	-1047,5
1201230	Надання допомоги в рамках програми «єПідтримка»	8,000	32,148	0,000	-32,148	-100
2300000	МОЗ	170,470	197,013	174,477	-22,537	-12,9
2308060	Реалізація програми державних гарантій медичного обслуговування населення	123,9	157,298	142,748	-14,55	-10,2
2301040	Громадське здоров'я та заходи боротьби з епідеміями	7,363	7,129	3,801	-3,328	-87,6
2301270	Проведення вакцинації населення від COVID-19	9,876	1,887	0	-1,887	-100
2301400	Забезпечення медичних заходів окремих державних програм	7,195	11,749	10,278	-1,471	-14,3
3110000	Укравтодор	129,947	59,189	43,341	-15,848	-36,6
3111020	Розвиток мережі та утримання автомобільних доріг	114,877	42,629	23,243	-19,386	-83,4
3111030	Виконання боргових зобов'язань за позиками на розвиток автомобільних доріг	13,988	15,805	18,518	2,712	14,6
3100000	Мінінфраструктури	6,836	15,603	3,366	-12,236	-363,5
3101710	Заходи безперебійного функціонування АТ «Укрзалізниця» в умовах воєнного стану	0	10,006	0	-10,006	-100
3130000	Укравтодор (загальнодержавні)	25,751	24,600	13,558	-11,042	-81,4
3131090	Субвенція на утримання автомобільних доріг загального користування	25,751	24,600	13,558	-11,042	-81,4
2210000	МОН (загальнодержавні)	103,750	98,106	90,320	-7,785	-8,6
2211260	Субвенція на реалізацію програми «Спроможна школа для кращих результатів»	0,915	0,412	0	-0,412	-100
2211220	Субвенція особам з особливими освітніми потребами	0,504	0,454	0,305	-0,149	-49,1

* Станом на 01 вересня 2022 року

Додаток 4. План державних запозичень та погашення боргу на 2023 рік

Таблиця 7. План державних запозичень до загального фонду державного бюджету на 2023 рік

Перелік кредитів/вид	Кредитор	Валюта позики	Надходження, млрд грн	Відсоткова ставка, %
Разом державних запозичень:			1517	
1. Зовнішні запозичення			1426	
МВФ	Міжнародний валютний фонд	іноземна валюта	633	3
США та інші міжнародні партнери	уряд США та інші кредитори	іноземна валюта	576	
ЄС	ЄС	іноземна валюта	217	
2. Внутрішні запозичення			90	
ОВДП 3-місячні	інвестори на внутрішньому ринку капіталу	національна	36	середньозважена 16,8
ОВДП 6-місячні		національна / іноземна валюта	25	
ОВДП 12-місячні		національна / іноземна валюта	18	
ОВДП 24-місячні		національна	12	

Таблиця 8. Платежі з виконання діючих боргових та гарантійних зобов'язань на 2022-2027 роки

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Разом	695,9	641,0	720,7	526,6	461,1	376,7
Боргова позика	604,3	526,1	635,6	457,1	375,0	337,7
Обслуговування	151,4	191,4	319,2	190,3	164,1	154,9
Внутрішній борг	114,4	171,0	141,8	102,8	96,3	94,2
Зовнішній борг	37,0	20,4	177,4	87,4	67,9	60,7
Погашення	452,9	334,7	316,4	266,8	210,9	182,8
Внутрішній борг	403,1	240,5	81,5	68,1	29,6	37,7
Зовнішній борг	49,9	94,2	234,9	198,7	181,3	145,1
Гарантійна позика	91,6	114,8	85,1	69,5	86,1	39,0

Джерело: проект Закону України «Про державний бюджет на 2023 рік»

Даний матеріал було створено за фінансової підтримки уряду Великої Британії (UK Aid), проте висловлені погляди не обов'язково збігаються з офіційною позицією уряду Великої Британії